

УДК 342.71

Кінаш Н. Б. – здобувач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Міжнародно-правові акти про принципи громадянства та їх дія на тимчасово окупованій території України

Проаналізовано міжнародні нормативні акти, у яких регламентовано принципи громадянства, зокрема їх дію на тимчасово окупованій території України.

Аргументовано, що нагальна потреба в якнайшвидшому відновленні територіальної цілісності держави спонукає до політико-правового, а отже, практичного вирішення важливих питань щодо повноцінного захисту громадян України, які нині перебувають на тимчасово окупованій території, можливості повною мірою реалізувати їхні конституційні права та свободи.

*Констатовано, що закріплені в міжнародно-правових актах принципи громадянства мають імперативний характер. Відповідно до ст. 53 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року, імперативна норма загального міжнародного характеру (*jus cogens*) є нормою, відхилення від якої, на думку міжнародного співтовариства держав, є недопустимим, адже її може бути змінено лише наступною нормою загального міжнародного права такого самого характеру. Це дає змогу стверджувати, що Російська Федерація, діючи на тимчасово окупованій території України, порушує відповідні міжнародні акти щодо громадян України.*

За цих умов важливою є послідовна політика постійного апелювання до міжнародних інституцій, учасником яких є Україна, щодо мирного повернення тимчасово окупованих її територій та ухвалення відповідних міжнародних резолюцій у цій сфері. Також слід розробити ефективні державні механізми для захисту громадян України, які перебувають на тимчасово окупованій території, урахуовуючи принципи громадянства, закріплені в міжнародно-правових актах. З огляду на зазначене, доцільно активізувати інформаційно-правову політику щодо можливості звернення громадян України з позовами до Російської Федерації про відшкодування завданої майнової та/або моральної шкоди у зв'язку з тимчасовою окупацією території Автономної Республіки Крим і м. Севастополь, вимушеним переселенням із тимчасово окупованих територій України, незаконним позбавленням волі або викраденням, порушенням права власності на рухоме та/або нерухоме майно, призовом на дійсну військову службу до армії держави-агресора тощо.

Ключові слова: принципи громадянства; міжнародне правове регулювання принципів громадянства; громадяни України; тимчасово окупована територія.

Постановка проблеми. У зв'язку з тимчасовою окупацією Російською Федерацією частини суверенної території України, нині певної трансформації зазнає статус громадян України, які перебувають на цій території. Зокрема, постає низка нагальних питань щодо забезпечення належних умов їх мешкання на території АР Крим та м. Севастополь.

Крім цього, проблемні питання стосуються безпосередньо юридичного регулювання статусу громадян України, елементом якого є інститут громадянства. Складником останнього є принципи, дослідження яких становить пріоритетне завдання в сучасних умовах. На цьому зацентовано також в Указі Президента України «Про Центр досліджень проблем Російської Федерації» від 23 жовтня 2015 року [1].

Відповідно до Статуту Національного інституту стратегічних досліджень, до основних завдань Центру досліджень проблем Російської Федерації належать: дослідження ключових аспектів і проблем внутрішнього розвитку Російської Федерації, її економічних, фінансових, військових, інтелектуальних, інформаційних та політичних ресурсів, аналіз її зовнішньополітичної діяльності й тенденцій у міждержавних відносинах з Україною; оцінювання проблем і перспектив реалізації національних інтересів, забезпечення національної безпеки України у сфері внутрішньої і зовнішньої політики в контексті відносин із Російською Федерацією [2]. Таким чином, окреслена проблема не лише зумовлена потребою в теоретичному аналізі, а й має державно-політичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти правової регламентації принципів громадянства висвітлено в наукових працях С. Авак'яна, Р. Бедрія, І. Дахової, С. Дрьомова, Н. Камінської, А. Колодія, О. Лотюк, В. Мелашенка, В. Полянського, А. Погорілка, Н. Ришняка, В. Суботенка, М. Суржинського, Ю. Тодики, С. Черниченка, В. Шевцова, Ю. Шемшученка, К. Шкумбатюка, які вже обґрунтували важливі положення щодо правової регламентації принципів громадянства. Однак у юридичній науці, з огляду на особливості статусу громадян України, які перебувають на тимчасово окупованій території, донині не сформовано однозначного погляду на цю проблему.

Метою статті є дослідження сучасного стану міжнародних правових актів, у яких відображено регламентацію принципів громадянства як елементу правового статусу. Нагальною також

є потреба в аналізі правових актів міжнародного регулювання принципів громадянства з метою вдосконалення національного законодавства (передусім в умовах тимчасової окупації частини суверенної території України), а також окресленні можливих напрямів подальшого вивчення цієї проблеми.

Виклад основного матеріалу. Тимчасова окупація суверенної території України Російською Федерацією розпочалася 20 лютого 2014 року. Попри міжнародно-правові зобов'язання останньої того дня, було зафіксовано перші випадки порушення збройними силами Російської Федерації порядку перетину державного кордону України поблизу Керченської протоки та використання підрозділів збройних сил цієї країни, розташованих в АР Крим і м. Севастополь (відповідно до Угоди між Україною і Російською Федерацією про статус та умови перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України від 28 травня 1997 року) для блокування українських військових частин.

Виявивши збройну агресію щодо України, Російська Федерація грубо порушила свої зобов'язання, встановлені такими міжнародними актами, як: Статут ООН, відповідно до якого держави-члени мають вирішувати будь-які спірні питання мирним шляхом, утримуючись у своїх міжнародних відносинах від застосування сили або погроз це зробити (ч. 3, 4 ст. 2); Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі, підписаний у м. Гельсінкі 1 серпня 1975 року, відповідно до якого держави-учасниці мають визнати непорушними кордони всіх держав у Європі й утримуватися від будь-яких дій, спрямованих на захоплення частини або всієї території будь-якої з держав-учасниць (ч. 1 розділу 3); Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 року, який зафіксував відповідні зобов'язання Російської Федерації, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучених Штатів Америки; Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною та Російською Федерацією, ратифікований 14 січня 1998 року, згідно з яким обидві сторони, відповідно до положень Статуту ООН і зобов'язань за Заключним актом Наради з безпеки і співробітництва в Європі, мають поважати територіальну

цілісність одна одної, визнавати непорушність кордонів між ними (ст. 2) тощо [3].

Від початку тимчасової окупації частини території України й донині Російська Федерація здійснює примусове (автоматичне) надання свого громадянства особам, які є громадянами України, супроводжуючи це цинічними та протиправними вимогами щодо зміни українського громадянства на російське для тих осіб, які відмовилися від нової форми «закріпачення», що призводить до масових порушень прав громадян України.

Уперше такі дії, які є відвертим втручанням у внутрішні справи нашої держави щодо примусового (автоматичного) надання громадянам України на окупованій території російського громадянства, було зафіксовано 2014 року.

Тоді вище керівництво Російської Федерації вирішило «прийняти півострів до складу своєї держави, ґрунтуючись на результатах проведеного раніше референдуму» [4]. Крім України, це народне волевиявлення визнала нелегітимним більшість країн світу. Після закінчення відведеного терміну всі, хто не наважився офіційно відмовитися від «подарованого» російського громадянства, були визнані його носіями автоматично. Ті, хто побажав зберегти (саме таке формулювання запропонувало російське законодавство) українське громадянство, були змушені пройти процедуру отримання посвідки на проживання. Кримчани були змушені доводити своє право мешкати на рідній території України. Водночас частина жителів Криму, яка не погодилася добровільно розголошувати інформацію про свою громадянську позицію та бажання зберегти українське громадянство, опинилися в такій ситуації: без офіційної заяви про збереження українського громадянства вони не можуть отримати посвідку на постійне проживання. Проте й без російського паспорта життя в АР Крим стало неможливим, адже будь-які операції (від банківських до прийому в поліклініці) тепер здійснюють лише за паспортом російського зразка. Серед кримчан знайшлися й охочі знищити український паспорт: особливо відчайдушні рвали, спалювали чи топтали документ. Водночас усі кримчани офіційно залишаються громадянами України.

Щодо питань громадянства на окупованій території України в АР Крим та м. Севастополь ситуація загострилася після 1 січня 2016 року.

Федеральна міграційна служба Російської Федерації висунула вимогу мешканцям Криму, а отже, громадянам України, протягом 60 днів після 1 січня 2016 року поінформувати відповідні органи про наявність іншого, крім російського, громадянства. За невиконання цієї вимоги загрожував штраф до 200 тис. рублів (близько 2350 доларів США) або до 400 год примусових робіт.

Причому правозахисники й експерти стверджують, що переважна більшість жителів АР Крим, отримавши російський паспорт, не відмовилися від українського, з огляду на що фактично мають подвійне громадянство [5].

Таким чином, форми та спосіб організації регулювання правового зв'язку між фізичною особою та Україною, тобто громадянства, спонукають до аналізу питання міжнародного правового закріплення принципів громадянства в контексті сучасної політичної ситуації в Україні.

Сучасний етап розвитку світової політики означений формуванням якісно нових принципів міжнародних відносин. Вони передбачають суверенну рівність держав, незастосування сили або погрози силою, непорушність кордонів, територіальну цілісність держав, мирне врегулювання конфліктів, невтручання у внутрішні справи, повагу прав людини та її основоположних свобод, співпрацю між державами, сумлінне виконання зобов'язань з міжнародного права [6, с. 4].

Нормативно-правове регулювання принципів громадянства передбачене як низкою міжнародних універсальних та регіональних гуманітарних стандартів, так і нормами національного законодавства.

За своєю політичною та юридичною природою, а отже, соціальним призначенням, правова регламентація принципів громадянства повинна мати гуманістичний характер. Саме міжнародні акти й національне законодавство, яке на них ґрунтується, спрямовані на захист прав, свобод та інтересів осіб, які внаслідок суб'єктивних й об'єктивних обставин змушені перебувати під окупаційною владою.

Окремого міжнародно-правового акта універсального характеру як міжнародного джерела світового рівня регламентації принципів громадянства нині, на жаль, немає. Певні уніфіковані міжнародно-правові норми щодо інституту принципів громадянства визначено в Статуті ООН, Загальній

декларації прав людини від 10 грудня 1948 року, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року, Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 7 березня 1966 року, Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок 1979 року, Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 року, Гаазькій конвенції щодо врегулювання окремих питань, пов'язаних з колізією законів про громадянство від 12 травня 1930 року, Конвенції Ради Європи про скорочення випадків множинного громадянства і про військовий обов'язок у випадках множинного громадянства від 6 травня 1963 року, Європейській конвенції про громадянство від 7 листопада 1997 року тощо [7].

Так, у ст. 15 Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року, зазначено, що кожна людина має право на громадянство і ніхто не може бути безпідставно позбавлений громадянства або права змінити своє громадянство [8].

Наприклад, у ст. 1 Конвенції про скорочення безгромадянства, прийнятої 30 серпня 1961 року Конференцією повноважних представників, яка відбулася 1959 року та повторно була скликана 1961 року, зазначено: «1. Договірна Держава надає своє громадянство будь-якій народженій на її території особі, яка в іншому разі була б апатридом. Таке громадянство надається: (а) під час народження; (б) за умов порушення перед належним органом влади клопотання відповідною особою або від її імені в порядку, встановленому національним законом. За умови дотримання положень частини 2 цієї статті жодне подібне клопотання не може бути відхилене. Договірна Держава, яка передбачає надання свого громадянства відповідно до пункту «б» цієї частини, може також передбачити надання свого громадянства в силу закону, у такому віці й за умов, які будуть визначені національним законом. 2. Договірна Держава може обумовити надання свого громадянства відповідно до пункту «б» частини 1 цієї статті дотриманням однієї або кількох із таких умов: (а) щоб клопотання було порушене протягом установленого цієї Договірною Державою строку, який має починатися не пізніше досягнення 18-річного віку і закінчуватися не раніше досягнення 21 року, проте відповідній особі надається принаймні один рік,

протягом якого вона могла б сама порушити клопотання без одержання на це законного дозволу...» [9].

У Міжнародному пакті про громадянські і політичні права, ухваленому Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року, ідеться про зобов'язання держав, відповідно до принципів, проголошених Статутом ООН, заохочувати права людини. Наголошено на тому, що кожна людина повинна прагнути до заохочення і дотримання цих правил. Згідно із Загальною декларацією прав людини, ідеалу вільної людської особи, наділеної громадянською та політичною свободою, свободою від страху та нестатків, можна досягти лише завдяки створенню таких умов, за яких кожен може послуговуватися своїми економічними, соціальними й культурними правами так само, як і громадянськими та політичними правами. У зазначеному міжнародному документі встановлено, що кожен, хто законно перебуває на території будь-якої держави, має право на вільне пересування і свободу вибору місця проживання в межах цієї території. Тому людина має право покинути будь-яку країну, зокрема й власну. Нікого не може бути безпідставно позбавлено права на в'їзд у свою країну. Ці права не можуть підлягати жодним обмеженням, крім тих, які передбачені законом та є необхідними для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення або інших прав і свобод. Відповідно до ч. 3 ст. 24 документа, кожна дитина має право на набуття громадянства [10].

Отже, ніхто не може бути свавільно позбавлений права на в'їзд на територію країни, громадянином якої він є.

У Підсумковому документі Віденської зустрічі 1986 року представників держав – учасниць Наради з безпеки і співробітництва в Європі, що відбулася на основі положень Підсумкового акта, які відносяться до подальших кроків після наради, від 31 липня 1986 року [11], закріплено зобов'язання держав-учасниць визнавати те, що кожен має право залишати будь-яку країну, зокрема власну, та повертатися у свою країну.

Важливу роль у регулюванні питань громадянства відіграє Європейська конвенція про громадянство 1997 року [12]. Глава 1 Конвенції ґрунтується на ідеї, яку на той час активно підтримували західноєвропейські країни. Вона полягала в тому, що множинне громадянство є небажаним, а отже, його слід максимально уникати. Зокрема, громадяни, які добровільно

набули іншого громадянства, втрачають своє колишнє громадянство, а за відсутності відповідного застереження – їх позбавляють права на його збереження.

Відповідно до ст. 4 зазначеного міжнародного документа, принципами, на яких мають ґрунтуватися національні нормативно-правові акти у сфері громадянства держав-учасниць, є такі: кожна особа має право на громадянство; безгромадянства слід уникати; жодна особа не може бути безпідставно позбавлена громадянства; ні укладення шлюбу, ні розірвання шлюбу між громадянином держави-учасниці й іноземцем, ні зміна громадянства одним із подружжя під час перебування в шлюбі не впливають автоматично на громадянство другого з подружжя. Ці норми не повинні містити розрізень, що призводять до дискримінації громадян за ознаками статі, релігії, раси, кольору шкіри, національності чи етнічного походження. Кожна держава-учасниця керується принципом заборони дискримінації своїх громадян незалежно від того, чи вони є громадянами за народженням, чи набули громадянства згодом.

Висновки. Слід констатувати, що одним із пріоритетних завдань українського народу в сучасних умовах є якнайшвидше повне відновлення територіальної цілісності держави. Це спонукає до політико-правового, тобто практичного вирішення важливих питань щодо повноцінного захисту громадян України, які нині перебувають на тимчасово окупованій території, можливості повною мірою реалізувати їхні конституційні права та свободи.

По-перше, закріплені в міжнародно-правових актах принципи громадянства мають імперативний характер. Відповідно до ст. 53 Віденської конвенції про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року [13], імперативна норма загального міжнародного характеру (*ius cogens*) є нормою, відхилення від якої, на думку міжнародного співтовариства держав, є недопустимим, адже її може бути змінено лише наступною нормою загального міжнародного права такого самого характеру. Тому можна стверджувати, що Російська Федерація, діючи на тимчасово окупованій території України, порушує відповідні міжнародні акти щодо громадян України.

По-друге, слід провадити політику постійного апелювання до міжнародних інституцій, учасником яких є Україна, щодо мирного

повернення тимчасово окупованих її територій та ухвалення відповідних міжнародних резолюцій у цій сфері.

По-третє, слід розробити ефективні державні механізми для захисту громадян України, які перебувають на тимчасово окупованій території, ураховуючи принципи громадянства, закріплені в міжнародно-правових актах.

По-четверте, доцільно активізувати інформаційно-правову політику щодо можливості звернення громадян України з позовами до Російської Федерації про відшкодування завданої майнової та/або моральної шкоди у зв'язку з тимчасовою окупацією території АР Крим і м. Севастополь, вимушеним переселенням із тимчасово окупованих територій України, незаконним позбавленням волі або викраденням, порушенням права власності на рухоме та/або нерухоме майно, призовом на строкову військову службу до армії держави-агресора тощо.

Наведені висновки, на нашу думку, спонукають до подальших науково-теоретичних досліджень у цій сфері з метою відновлення державного суверенітету й територіальної цілісності в межах міжнародно визнаного державного кордону, захисту конституційних прав і свобод громадян України на тимчасово окупованій території.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Центр досліджень проблем Російської Федерації [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 23 жовт. 2015 р. № 605/2015. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/605/2015>. – Назва з екрана.
2. Питання Національного інституту стратегічних досліджень [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 16 груд. 2002 р. № 1158/2002. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1158/2002>. – Назва з екрана.
3. Заява Ради про визнання факту збройної агресії РФ проти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.112.ua/statji/zaiava-rady-pro-vyznannia-faktu-zbrojnoi-ahresii-rf-proty-ukrainy-povnyi-tekst-222847.html>. – Назва з екрана.
4. Янковський О. Чи є життя в Криму без російського громадянства? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.krymr.com/a/news/27886048.html>. – Назва з екрана.
5. Дорош С. Громадянство Росії у Криму: під примусом чи з любов'ю? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/12/151225_crimea_passports_citizenship_russia_sd. – Назва з екрана.
6. Солоненко О. М. Міжнародна кримінальна юстиція: етапи становлення та розвитку : монографія / О. М. Солоненко. – Київ : Ліра-К, 2017. – 360 с.
7. Міжнародні та європейські документи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/43858>. – Назва з екрана.

8. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс] : міжнар. док. від 10 груд. 1948 р. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_015. – Назва з екрана.

9. Конвенція про скорочення безгромадянства [Електронний ресурс] : міжнар. док. від 30 серп. 1961 р. – Режим доступу: <http://unhcr.org.ua/img/uploads/docs/1961StC-Ua.pdf>. – Назва з екрана.

10. Міжнародний пакт «Про громадянські і політичні права» // Українське релігієзнавство. – 2005. – № 36. – С. 9–10.

11. Підсумковий документ Віденської зустрічі 1986 року представників держав – учасниць Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_113. – Назва з екрана.

12. Європейська конвенція про громадянство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_004. – Назва з екрана.

13. Віденська конвенція про право міжнародних договорів [Електронний ресурс] : міжнар. док. від 23 трав. 1969 р. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_118. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Ukaz Prezydenta Ukrainy "Pro Tsentr doslidzhen problem Rosiiskoi Federatsii: vid 23 zhovt. 2015 r. [Decree of the President of Ukraine "About the Center for Research of the Russian Federation" from October 23, 2015]. (n.d.). zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/605/2015> [in Ukrainian].

2. Ukaz Prezydenta Ukrainy "Pytannia Natsionalnogo instytutu stratehichnykh doslidzhen": vid 16 hrud. 2002 r. No. 1158/2002 [Decree of the President of Ukraine "Issues of the National Institute for Strategic Studies" from December 16, 2002, No. 1158/2002]. (n.d.). zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1158/2002> [in Ukrainian].

3. Zayava Rady pro vyznannia faktu zbroinoi ahresii RF proty Ukrainy [Statement of the Council on recognition of the fact of armed aggression against Ukraine]. (n.d.). ua.112.ua. Retrieved from <https://ua.112.ua/statji/zaiava-rady-pro-vyznannia-faktu-zbroinoi-ahresii-rf-proty-ukrainy-povnyi-tekst-222847.html> [in Ukrainian].

4. Yankovsky, O. *Chy ye zhyttia v Krymu bez rosiiskoho hromadianstva? [Is there life in the Crimea without Russian citizenship?]*. Retrieved from <https://ua.krymr.com/a/news/27886048.html> [in Ukrainian].

5. Dorosh, S. *Hromadianstvo Rosii u Krymu: pid prymusom chy z liuboviu? [Nationality of Russia in Crimea: under coercion or with love?]*. Retrieved from http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/12/151225_crimea_passports_citizenship_russia_sd [in Ukrainian].

6. Solonenko, O.M. (2017). *Mizhnarodna kryminalna yustytysia: etapy stanovlennia ta rozvytku [International criminal justice: stages of formation and development]*. Kyiv: Lira-K [in Ukrainian].

7. Mizhnarodni ta yevropeiski dokumenty [International and European documents]. (n.d.). dspace.nbuv.gov.ua. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/43858> [in Ukrainian].

8. Zahalna deklaratsiia prav liudyny vid 10 hrud. 1948 r. [Universal Declaration of Human Rights from December 10, 1948]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/go/995_015 [in Ukrainian].

9. Konventsiiia pro skorochennia bez-hromadianstva vid 30 serp. 1961 r. [Convention on the Reduction of Statelessness from August 30, 1961]. (n.d.). *unhcr.org.ua*. Retrieved from <http://unhcr.org.ua/img/uploads/docs/1961StC-Ua.pdf> [in Ukrainian].

10. Mizhnarodnyi pakt "Pro hromadianski i politychni prava" [The International Covenant on Civil and Political Rights]. *Ukrainske relihiiieznavstvo, Ukrainian Religious Studies*, 36, 9-10 [in Ukrainian].

11. Pidsumkovyi dokument Videnskoj zustrichi 1986 roku predstavnykiv derzhav - uchasnyts Narady z pytan bezpeky i spivrobotnytstva v Yevropi [Final document of the Vienna Meeting of 1986 to the Representatives of the States Parties to the Conference on Security and Cooperation in Europe]. (n.d.). *zakon0.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_113 [in Ukrainian].

12. Yevropeiska konventsiiia pro hromadianstvo [European Convention on Nationality]. (n.d.). *zakon0.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_004 [in Ukrainian].

13. Videnska konventsiiia pro pravo mizhnarodnykh dohovoriv: vid 23 hhfd. 1969 r. [Vienna Convention on the Law of Treaties from May 23, 1969]. (n.d.). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_118 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.02.2018

Kinash N. – *Researcher of the Department of Constitutional Law and Human Rights of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine*

International Legal Acts Concerning the Principles of the Citizenship and their Validity on the Temporarily Occupied Territory of Ukraine

The article analyzes the international normative acts in which its external representation reflects the regulation of the principles of citizenship. The study is aimed at characterizing the legal acts concerning the international regulation of the principles of citizenship in order to improve the national legislation in the conditions of the occupation of part of the sovereign territory of Ukraine and possible further directions of research in this area.

Due to the occupation by the Russian Federation of part of the sovereign territory of Ukraine, where its citizens are located, the status of Ukrainian citizens residing in this territory also undergoes a certain transformation.

Therefore, there are a number of acute urgent issues of ensuring proper living conditions in the occupied territory of the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol.

The purpose of the article was to conduct a study of the current state of international legal acts, which find its external representation of the regulation of the principles of citizenship, as an element of the right status. At the same time, our study has a theoretical focus on the characterization of legal acts of international regulation of the principles of citizenship in order to improve the national legislation, in the conditions of temporary occupation of part of the sovereign territory of Ukraine, and outlining possible areas for further analysis of the chosen problem in law science.

Having committed armed aggression against Ukraine, the Russian Federation has grossly violated its obligations as established by international acts.

Since the temporary occupation of parts of the territory of Ukraine and at present, the Russian Federation is forcing (automatically) granting its citizenship to persons who are citizens of Ukraine, accompanied by these cynical and unlawful requirements regarding the change of Ukrainian citizenship in Russian, which leads to massive violations of the rights of Ukrainian citizens.

Summing up, in view of the above, and given that one of the priority tasks of the Ukrainian people in modern conditions is as soon as possible complete restoration of the territorial integrity of the state, which will lead to the political and legal, and thus practical solution of important issues concerning the full protection of the citizens of Ukraine who are now in the occupied territory, the possibilities to fully exercise their constitutional rights and freedoms, the author notes. The enshrined principles of citizenship in international legal acts are imperative in nature, and therefore the Russian Federation in the temporarily occupied territory of Ukraine violates the relevant international acts concerning the citizens of Ukraine. There should be a policy of constant appeal to the international institutions of which Ukraine is a party, with appeals for the peaceful return of its temporarily occupied territories and the requirements for approving the relevant international resolutions in this area. It is necessary to create effective state mechanisms for the protection of Ukrainian citizens staying in the temporarily occupied territory, taking into account the principles of citizenship, enshrined in international legal acts. To actively conduct information and legal policy on the possibility of appeals of citizens of Ukraine with claims to the Russian Federation.

Keywords: principles of citizenship; international legal regulation of the principles of citizenship; citizens of Ukraine; occupied territory.